

MVZ 165: Šíření jaderných zbraní

Ondřej Rojčík

rojcik@fss.muni.cz

Konzultační hodiny: úterý 13.00 – 15.00

Co nás dnes čeká?

- Aktuální problémy iránského jaderného programu

Státy, které se vzdaly programů výroby JZ:

- Argentina, Brazílie

Státy, které se vzdaly JZ:

- JAR
- Bělorusko, Kazachstán a Ukrajina

Írán od roku 2002

- prosinec 2002 zveřejnění satelitních fotografií
- únor 2003 plán na zvládnutí celého palivového cyklu
- inspekce MAAE a jejich závažná zjištění
- říjen 2003 ministři EU-3 v Teheránu
- prosinec 2003 Írán podepsal dodatkový protokol NPT

Pařížská dohoda

- podepsána 14. listopadu 2004
- Írán deklaroval, že neusiluje o JZ
- přislíbil zastavení aktivit směřujících k obohacování uranu (bez právní závaznosti)
- EU přislíbila předložení Dohody o obchodu a spolupráci

Zhroucení Pařížské dohody

- duben 2005: Írán oznámil, že znovu připravuje obohacování uranu
- nabídka za strany EU nedostatečná
- červen 2005 zvolen Mahmúd Ahmadínežád
- srpen 2005 změna přístupu EU
- zapojení Ruska do jednání
- MAAE předložila věc RB OSN
- zveřejnění informací o plánech na útok
- 30. dubna 2006 skončila lhůta RB OSN

Argentina

- v 60. až 80. letech značně pokročilý program, který mohl být zneužit pro vojenské účely
- 1958 v Constituyentes postaven s pomocí USA první výzkumný reaktor
- z vlastních zdrojů další tři reaktory
- od roku 1978 stavba zařízení na extrakci plutonia a zařízení na obohacování uranu metodou plynové difúze
- 1983 pád vojenské junty
- Argentina zůstává významným exportérem jaderných technologií

Brazílie

- 1971 první jaderný reaktor z USA
- vybudována jaderná střelnice
rozvoj programu v rámci armády
- námořnictvo: odstředivky
- pozemní vojsko: grafitový reaktor
- letectvo: laserové metody, návrh
jaderné hlavice a vybudování jaderné
střelnice
- konec 1990

JAR

- budování výzkumného střediska Pelindaba od roku 1960
- první výzkumný reaktor Safari-I 1965
- rozhodnutí získat JZ přibližně 1974
- 1977 příprava jaderných testů
- od roku 1979 JAR produkovala dostatek vysoce obohaceného uranu pro výrobu JZ
- šest jaderných bomb explozivního typu bylo zničeno v roce 1990

Proč se JAR vzdala JZ?

Realisté:

- změna mezinárodně-bezpečnostního prostředí

Domácí determinanty (Scott Sagan):

- nástup prezidenta Frederika de Klerka
- Předpoklad nástupu ANK či převrat ze strany bílých extrémistů

Proč se JAR vzdala JZ?

Přesvědčení o vztahu příčin a následků/causal beliefs (William Long, Suzette Grilot):

- v měnících se podmínkách zůstávají nezměněny základní zájmy politických aktérů
- vnímání JZ JAR západem: jinak v době studené války, jinak po ní

Bělorusko, Kazachstán a Ukrajina

- po rozpadu SSSR tři nové jaderné mocnosti
 - jejich JZ pod kontrolou Ruska
 - na území Běloruska 100, v Kazachstánu 1400, na Ukrajině 1900 jaderných hlavic
- proces denuklearizace:
- prosinec 1991 Deklarace z Alma-Aty
 - květen 1992 Lisabonský protokol START I

Proč se Ukrajina vzdala JZ?

Realisté:

- Rusko a USA měly dost nástrojů k tomu aby Ukrajinu přesvědčily

Vliv mezinárodních norem (Scott Sagan):

- mezinárodní normy říkají, že „normální“ je JZ nevlastnit

Přesvědčení o vztahu příčin a následků (causal beliefs):

- Ukrajina chce přináležet k západní bezpečnostní komunitě, která ji přijme pouze jako nejaderný stát

Co nás čeká příště?

- čtecí týden: Ukrajina z FA
 - V zápočtovém týdnu závěrečná přednáška
- zápočtový test:
- přednášky + literatura
- literatura:
- Scott Sagan
 - Kuchyňková, Suchý: NPT
 - texty o Ukrajině z FA